

Kinesiska revolutionen 70 år – artikelsamling

Den 1:a oktober 1949, utropade Mao Zedong Folkrepubliken Kina på Himmelska fridens torg [Tianmen] i Peking (Beijing).

Vi har här samlat 4 artiklar som försöker göra bokslut över den kinesiska revolutionen. De är hämtade från vänsterorienterad press i USA (*Jacobin*), Storbritannien (*Socialist Review*), Frankrike (*Le Monde*) och Sverige (*Offensiv* – artikelförfattaren är kines). De representerar olika politiska riktningar och perspektiv. Detta framgår av artiklarna som också närmar sig frågan från olika utgångspunkter: Exempelvis anser *Socialist Review* att Kina är statskapitalistiskt, medan *Le Monde* mest diskuterar dagens Kina.

Alla artiklarna utom den från *Offensiv* är översatta av Björn Erik Rosin. Efter artiklarna följer lästips.

Innehåll

Kinesiska revolutionen efter 70 år.....	1
Kinesiska revolutionen efter 70 år: Verklighet, framgångar, myter.....	3
Kina, 70 år med stats-och-partivälde.....	8
Revolutionen i Kina 70 år – från stalinism till kapitalism	13
Lästips	17

Kinesiska revolutionen efter 70 år

Dennis Kosuth

Ur *Jacobin Magazine* 2/10 2019

Kinas regering anordnade ett storartat firande i Peking på 70-årsdagen av revolutionen 1949. Medierna i väst fokuserade på de hotfulla vapen som kunde ses i paraden på Chang'anavenyn, en av huvudgatorna i Beijing och att president Xi Jinping är en hemsk diktator i en totalitär regim. Inget tillfälle gick förlorat när det gällde att sprida oro överallt i den "fria världen".

Vad vi däremot tyvärr inte fick veta var något som över huvud taget kunde förklara vad den kinesiska revolutionen stod för och dess historiska betydelse. Dagens Kina är på ett avgörande sätt präglad av revolutionen för 70 år sedan.

På eftermiddagen den 1 oktober 1949 stod Mao Zedong, en av de främsta ledarna för revolutionen, högst uppe på Tienanmen, inkörspart till den Förbjudna staden, och utropade grundandet av Folkrepubliken Kina. Han meddelade att han själv och 57 andra blivit utsedda av det kinesiska folkets rådgivande politiska konferens att styra landet och gjorde en förteckning över olika ansvarsområden. Han avslutade med att uttala avsikten att upprätta diplomatiska relationer med alla andra regeringar.

De besegrade Guomindang-arméerna (GMD) under Chiang Kai-shek flydde snart till ön Taiwan och grundade Republiken Kina, som de hävdade var den regering som representerade hela Kina. Först 1973, året efter USA-presidenten Nixons besök, erkände en majoritet av regeringar Folkrepubliken Kina i stället för Republiken Kina. Det hade tagit nästan 25 år efter revolutionen 1949 innan huvuddelen av världens regeringar upphörde med att beteckna en ö med 0,4 procent av Kinas yta, och med en befolkning mindre än 2 procent av Kinas, som den verkliga makthavaren.

Med tanke på vad revolutionen 1949 uppnått är det inte förvånande att den nya regeringen inte blev erkänd när den gjorde slut på vad som kallats Förödmjukelsens århundrade. En tid som präglades av utländsk ockupation och utsugning, med början i det första Opiumkriget 1839. Brittiska marknader, som törstade efter kinesiskt te, siden och porslin – och inte klarade av att balansera det växande handelsunderskottet – kom på den strålande idén att odla opium på plantagerna i det närliggande Indien och sälja denna ytterst beroendeframkallande drog i Kina.

När Qingdynastin försökte få ett slut på denna ödeläggande epidemi genom att förbjuda försäljning av drogen svarade briter med vad som senare kom att kallas "kanonbåtsdiplomati". Som var och en inser låg betoningen mer på "båtar med kanoner" än på "diplomati". När Qingdynastin störtades 1911 genom den revolution som leddes av Sun Yat-sen var Kina ytterst splittrat och dominerat av lokala krigsherrar, som samarbetade med utländska imperialistiska makter, framför allt längs Kinas östkust, om att öppet plundra och exploatera det kinesiska folket och dess naturtillgångar.

I en av Bruce Lees mer politiska filmer, *Fist of Fury* [Fruktans nävar] finns en särskilt stark scen, där huvudpersonen angriper den rasism, som var en levande del av en ockupation där inte bara kolonialister ställdes mot kineser. Britterna hade inga betänkligheter mot att använda sig av soldater från Punjab och sikhiska garden för att slå ned folkliga uppror.

Den japanska ockupationen av Nanjing var särskilt brutal. Grymheterna blev till och med för mycket för John Rabe, en tysk affärsman i Kina och medlem av nazistpartiet, som använde sig av sitt medlemskap i en fascistisk organisation för att fördröja en japansk attack, vilket gjorde det möjligt för tiotusentals kinesiska fångar att fly. (Innan vi blir alltför upprymda över att en nazist utomlands svarade för en unik och exceptionell gärning måste det bestämt slås fast att

det var det kinesiska kommunistpartiet (KKP), som såg till att den japanska ockupationen fick ett slut).

Fjärde majrörelsen startades i protest mot Versaillesfördraget 1919 då Japan tilläts överta de tyska intressena i den oljerika Shandongprovinsen. Uppbragta över att ett krig i Europa kunde sluta med att kinesiska naturtillgångar flyttades över från en imperialistiskt till en annan skulle många av de studenter som stod i spetsen för denna kamp senare vara med om att grunda KKP 1921. Den ryska revolutionen 1917 och bildandet av Kommunistiska internationalen (Komintern) fick stort inflytande över de kinesiska aktivisterna.

KKP:s medlemstal ökade exponentiellt från grundandet till mitten av 1920-talet. Partiet hade sina starkaste fästena i kuststäderna och bestod till överväldigande del av städernas arbetare. Denna samhällsgrupp lockades av en politik som gick ut på att arbetarna skulle frigöra sig själva. De ledde strejker, stod upp mot våldet från utländska styrkor och organiserade miljontals arbetare i fackföreningar.

KKP var dock inte ensam herre på täppan och stämningar av nationell befrielse fanns också organiserade i det tidigare nämnda GMD. På grund av sina band till kinesiska jordägare och kapitalister fruktade GMD resningar bland arbetare och bönder nästan lika mycket som utländsk ockupation. Komintern, som grundats i Moskva 1919, hade som främsta uppgift att sprida arbetarklassens revolution över hela världen. Man gav KKP rådet att arbeta under ledning av det större och bättre organiserade GMD. Komintern skulle senare ge GMD ställningen som associerat parti och utsåg Chiang Kai-shek att ingå i sin ledning – vilket Leo Trotskij var ensam om att motsätta sig. Trotskij ansåg att GMD skulle förråda både arbetare och bönder och historien skulle komma att ge honom rätt.

På 1920-talet var Komintern i desperat behov av en framgång. Efter 1917 hade en rad revolutioner i Tyskland misslyckats och den ryska revolutionen blev alltmer isolerad och bokstavligt talat utsvält. För en del var Komintern inget redskap för att sprida revolutionen, utan något att använda för ryska utrikespolitiska intressen. Josef Stalin, som tagit sig uppåt i ledningen medan den ryska revolutionen slokade, ville snabbt ha en segerrik revolution i Kina – och detta ansåg han skulle uppnås genom alliansen mellan GMD och kommunistpartiet.

Under en debatt i augusti 1927 kritiserade Trotskij Kominterns taktik. Kärnan i hans argument var att revolutionärernas politiska självständighet inte fick offras för politiska ändamål. Socialister måste samarbeta med och bilda allianser med andra krafter kring gemensamma mål, men de måste också bibehålla sin politiska självständighet och ha arbetarklassens långsiktiga mål för ögonen. Det var lärdomarna från kampen i Ryssland.

Att kommunistpartiet underordnades GMD ledde slutligen till ett blodbad, något som finns bäst skildrat i Harold Isaacs bok *The Tragedy of the Chinese Revolution* [[Den kinesiska revolutionens tragedi](#)]. Med början på våren 1927 llerade Chiang sig med lokala krigsherrar i Shanghai, gjorde razzior mot KKP:s aktivister och avrättade dem. Hundratusentals dödades under det år som följde och återstoden av KKP flydde till landets inre delar – för att aldrig återfå det inflytande man tidigare haft bland arbetarna i kuststäderna.

Mao Zedongs storhet bestod i att han lyckades omgruppera de delar av KKP som fanns kvar och satsa på att bygga upp en stark armé. När den japanska ockupationen inleddes 1937 blev Maos bas i Yanan ett starkt centrum för motståndet. KKP sammanförde vilja till nationell identitet med kampen för jordreform. Genom att expropriera jordägarna och dela ut jorden bland bönderna gjorde sig kommunistpartiet populärt på landsbygden. Att man skaffat sig fäste bland en majoritet av bönderna gav KKP en stark bas att bygga vidare från – och gav dessutom, förutom den politiska viljan, också den militära styrka som skulle göra det möjligt att först driva bort de japanska ockupanterna och sedan Chiangs styrkor.

Medan den kinesiska arbetarklassen utgjort huvuddelen av KKP före Chiangs blodiga

kampanj blev den efter omorganiseringen av KKP inte ens en sekundär faktor. Som historikern Maurice Meisner skrivit ”gick KKP 1949 in i städerna lika mycket som ockupanter som befriare och för de stadsinvånare som medverkat så lite till revolutionens seger blandades känslor av sympati med stor misstänksamhet”.

Den kinesiska revolutionen lyckades inte bara med att kasta ut utländska makter, utan också deras lakejer i GMD. Detta var en viktig seger för nationell frigörelse. Det handlade om en masskamp, som i grunden förändrade Kina. Men det är också viktigt att inte blanda ihop en nationell befrielseörelse med en grundläggande förändring av hur ekonomin fungerar. Socialister måste stödja folkets ansträngningar för att frigöra sig från utländskt välde och det går att göra samtidigt som man inser den nationella befrielsekampens begränsningar – och som man påtalar de olika fasor som förekom under Mao, som den omfattande hungersnöd med miljontals döda som följde på det Stora språnget framåt mellan 1958 och 1962, eller de vilda excesserna under kulturrevolutionen några år senare.

Det som i dagens Kina omtalas som ”socialism med kinesiska skrivtecken” liknar i allt väsentligt ren och skär gammeldags kapitalism där den stora majoriteten i samhället arbetar och deras arbete utnyttjas av en liten minoritet av ägare. Xi Jinping har en doktorsexamen i marxistisk ideologi och kan därför värtaligt breda ut sig om 200-årsdagen av Marx´ födelse, men utan att ändå säga något av värde om hur Kina verkligen styrs. Media i väst behandlar fortfarande landet som ett spöke från de gamla kommunistiska diktaturernas tid, medan sanningen är den motsatta: landet har blivit en kapitalistisk diktatur.

Kina uppger att 750 miljoner lyfts ur fattigdom och det råder inget tvivel om att levnadsstandarden ökat avsevärt sedan 1949. Trots detta råder massiv ojämlikhet. Jack Ma, miljardären och grundaren av Alibaba (den kinesiska motsvarigheten till Amazon), var en av det hundratal som kommunistpartiets centralkommitté i fjol framhöll som förgrundsfigurer. Jack Ma har inte skaffat sig sin förmögenhet på drygt 38 miljarder dollar genom att sälja de äpplen han putsat på någon lokal marknad. Som framträdande uppbackare av Xi och medlem av KKP har Jack Ma gjort sig rik på samma sätt som Jeff Bezos: genom att exploatera arbetare och skaffa sig vänner på högsta nivå.

Kina står inför stora utmaningar: en växande klyfta mellan rika och fattiga, stor könsmässig ojämlikhet, konflikter med grannländerna, miljökatastrof, en ekonomi som saktar in, förtryck av den muslimska minoriteten, handelskrig med USA, de fortsatta protesterna i Hong Kong. Om Kinas historia lärt oss något är det att vanligt folk är i stånd till häpnadsväckande och inspirerande kamp. Från det antiimperialistiska Boxarupproret till den stora strejkvägen 1927, från revolutionen 1949 till protesterna på Tiananmentorget 1989 har det kinesiska folket visat sig kunna resa sig och slå tillbaka mot till synes omöjliga odds.

Vänstern måste skaffa sig själv och andra kunskaper om Kinas rika historia. Vi måste följa och lära oss av den kamp som pågår där nu och vara redo att organisera solidaritet med dessa rörelser. Vår egen kamp har likheter med den som har förts och förs nu av vanligt folk i Kina; vår gemensamma framtid hänger på vår internationella solidaritet.

Kinesiska revolutionen efter 70 år: Verklighet, framgångar, myter

Adrian Budd

Ur *Socialist Review*, oktober 2019 [Socialist Workers Party Storbritannien]

Den 1 oktober firade Kina att det gått 70 år sedan Folkrepubliken grundades. Med enorma parader, barn som sjunger patriotiska sånger där de lärt sig innehållet utantill men vars innehåll de inte förstår, militära resurser som putsats upp. Och de mångmiljonärer som styr

Kina kunde i handsydd kostymer och dyrbara dräkter beundra sig själva.

Denna ”nationaldag”, och de närmaste dagarna, kommer de kinesiska ledarna att i lyriska ordalag gotta sig åt landets oerhörda ekonomiska förändring. Men de kommer också att påminna Kinas arbetare om att mer ännu återstår att göra. Bara få torde vara i behov av någon sådan påminnelse då miljontals vant sig vid att varje år tvingas kompensera den förlorade produktionen [i samband med firandet] med att arbeta intilliggande helger.

Arbetarna följer högtidligheterna och lyssnar till sångerna och talen. De förundrar sig över fyrverkerierna och kan delvis glömma sina egna bekymmer i den nationella enhetens namn. Allt med hopp om en bättre framtid och att de en dag ska ha råd med några av de konsumtionsvaror de tillverkar. Men oron för de omfattande inkomstklyftorna, fattigdomen, det ekologiska förfallet och korrruptionen kan inte ligga långt borta från deras tankar när de åker hem och gör sig redo att återgå till arbetet. Och miljontals kvinnor ställer sig frågan varför de fortsätter att vara andra klassens medborgare.

Folkrepubliken

När Mao Zedong den 1 oktober 1949 utropade Folkrepubliken innebar det en revolutionär omvandling av det kinesiska samhället. Följderna blev störst för jordägare på landsbygden, krigsherrar och den korrupta och ondskefulla Guomindangregeringen, som flydde till Taiwan. Men när den gamla ordningen i Kina sopades bort skedde samma med underkastelsen till imperialismen. Revolutionen var inte socialistisk, men den lovade att bana väg för nationell frigörelse och utveckling.

Den kinesiska revolutionen kom tätt efter Sovjetunionens expansion i Östeuropa efter andra världskriget och skakade Väst. I USA attackerade republikanerna Trumans demokratiska administration för att ”ha förlorat Kina” och uppmuntrade senator Joseph McCarthys hysteriska antikommunistiska häxjakt de närmaste åren. Här var ett exempel på amerikanskt tänkande i all sin imperialistiska storvulnhet, för rötterna till revolutionen fanns inte i utrikesdepartementet i Washington utan i det kinesiska samhället och dess förhållande till främmande makter.

Revolutionens rötter

Revolutioner handlar om strategiska beslut, organisering och planering av medvetna samhälleliga aktörer. Men de är rotade i djupt liggande samhälleliga strukturer och måste förstås i det sammanhang som den store franske historikern Fernand Braudel betecknade som ”*la longue durée*”, det långsiktiga perspektivet.

Under mer än ett sekel utsattes Kina (som 1820 var den största ekonomin i världen) för förödmjukelse av den västliga imperialismen. Västländer tillerkändes ”koncessioner” och de använde militärmakt till att säkra intrång i Kinas ekonomi via kontroll över kuststäder och olika territorier, bl a Shanghai och Hong Kong. Förödmjukelsen ökade av västlig rasism: i Shanghai var den populära parken vid vattnet reserverad för västerlänningar med skyltar som förkunnade ”inga hundar eller kineser”.

Det rådde en genomgående dyster stämning av underkastelse, men revolter (både mot kejsaren och imperialismen) förekom under 1800-talets andra hälft och gav tillfälligtvis löften om befrielse. Boxarupproret 1900 besegrades av åtta utländska arméer, men Wuchangupproret 1911 satte punkt för Qingdynastin och öppnade för republik. De nya makthavarna i Kina misstog sig när de trodde att de borgerliga demokratiernas seger i första världskriget skulle ge Kina rätt att slå in på en självständig utveckling. Förödmjukelserna fortsatte också på 1920-talet.

Vid det laget hade emellertid bolsjevikrevolutionen 1917 blivit en stråle av hopp, och modell

för revolutionen, för de koloniserade och mindre utvecklade länderna i världen. Det var mot denna bakgrund som det kinesiska kommunistpartiet bildades 1921. Det skulle snart stå inför, och inte klara av, en stor prövning.

Arbetarmakt

Mellan 1925 och 1927 uppstod en kraftfull revolutionär rörelse med centrum i arbetarklassen, framför allt i landets sydöstra delar. Där deltog tiotals miljoner arbetare och bönder, som först mobiliserats kring det nationalistiska målet att bli kvitt västlig och japansk imperialism sedan britterna i maj massakrerat demonstranter i Shanghai. Strejker mot utländska företag bröt ut och en årslång generalstrejk ägde rum i det av britterna kontrollerade Hong Kong.

Den nationalistiska inriktningen av denna kamp gav nationalistpartiet Guomindang möjlighet att växa och utmana republiken. Men dess krav på nationell enhet skulle snart hamna i klassmotsättningar. På landsbygden inriktade sig bönderna på sina direkta förtryckare – jordägare och penningutlånare. I städerna växte fackföreningarna som svampar och arbetarna blev alltmer medvetna om sina egna intressen. Nu förekom strejker mot kinesiska kapitalister och de motsättningar som låg inneboende i nationalismen kom i dagen.

1926 tog en nybildad arbetarmilis kontroll över gatorna i en del städer, den nationella enigheten hade gått upp i rök och en arbetarrevolution höll snabbt på att utvecklas. Guomindangs satsning på att mobilisera underordnade klasser för sina mål tappade fart. Deras våldsamma svar på en situation de förlorat kontrollen över visade hur djupt de var redo att sänka sig för att slå vakt om jordägarnas och kapitalisternas välde i Kina.

Ute i landet stödde Guomindang jordägarnas grymma attacker på bönderna. I april 1927 hade turen kommit till arbetarna i Shanghai: 50 000 slaktades och deras organisationer krossades. Tiotusentals mördades på andra håll. Guomindang bar ansvaret för massakrerna, men att arbetarna stått försvarslösa inför attacken berodde på den strategi som ledningen för det kinesiska kommunistpartiet (KKP) valt.

Kommunistpartiet

Under revolutionen ökade antalet medlemmar av KKP från 1 000 1925 till 30 000 i början av 1927. Det hade blivit en viktig kraft i kinesisk politik, framför allt i städerna, och dess inflytande växte inom arbetarrörelsen. Men det inflytandet var präglat av händelserna i Moskva och inom Kommunistiska internationalen (Komintern), som bolsjevikerna bildat 1919 med målet att befrämja världsrevolutionen.

När sovjetiska rådgivare 1924 började medverka till att bygga upp Guomindangs partiorganisation och utbilda dess väpnade styrkor för att bekämpa imperialismen var staliniseringen av Komintern redan i full gång. Den allra mest katastrofala följden av stalinismen för den internationella arbetarrörelsen var misslyckandet med att förhindra segern för fascismen i Tyskland (och senare Spanien). Men grunden till dessa misslyckanden återfanns i Kina.

Stalinismen avspeglade intressena hos en ny härskande klass som uppstått genom decimeringen av arbetarklassen under inbördeskriget i Sovjetunionen efter 1917 och de olika utländska interventionerna. Dess ställning, som baserade sig på kontroll av staten och statlig egendom, stärktes med nederlaget för den bolsjevikiska vänsteroppositionen och införandet av central planering 1928. Den nya byråkratiska statskapitalistiska härskande klassen hade inget intresse av att stödja några socialistiska revolutioner, utan var ute efter att skydda vad den såg som Sovjetunionens nationella intressen, och därmed sin egen makt. Komintern staliniserades också och de kommunistiska partierna runt om i världen blev redskap för den härskande klassen i Sovjetunionen.

Det största hotet mot Sovjetunionen kom från imperialismen i väst. För att försvaga imperia-

lismen, samtidigt som man ville förhindra uppkomsten av en ny revolutionär stat utom sovjetisk kontroll, stödde Stalin Guomindang och försåg det med revolutionär trovärdighet. I mars 1926 definierade Kominterns exekutivkommitté Guomindang som ”ett revolutionärt block av arbetare, bönder, intellektuella och demokratiska krafter i städerna” och utnämnde det till ”sympatiserande parti”.

Konsekvenserna blev katastrofala. Komintern krävde att KKP skulle ingå en allians med Guomindang. Detta begränsade i sin tur KKP:s oberoende och uppmuntrade det att tala för återhållsamhet inom arbetarrörelsen. Och när arbetarnas ”bundsförvant” gick till attack i april 1927 var rörelsen dåligt rustad för självförsvar. I själva verket hade KKP 1925-27 fungerat som Guomindangs vänster och bara en eller två inom ledningen hade yrkat på att alliansen skulle upphöra. Bland dem återfanns inte Mao Zedong, han stödde alliansen med Guomindang till det bittra slutet. Men det hade funnits ett alternativ.

Permanent revolution

Leo Trotskij's teori om den permanenta revolutionen, som han utvecklade efter den ryska revolutionen 1905, gjorde gällande att kapitalistklassens svaghet i mindre utvecklade och halvt beroende länder som Ryssland gjorde dem ur stånd att besegra reaktionen och fullborda den borgerliga revolutionen. För att besegra tsarismen i Ryssland krävdes stöd av massorna.

I ett i huvudsak ruralt samhälle, om än med fickor av utvecklad industri och koncentration av rörelser bland arbetarna, skulle mycket av den upproriskhet som behövdes för att driva på förändringarna komma från bönderna. Men deras geografiska utspriddhet och motsättningarna mellan rika och fattiga bönder gjorde det omöjligt för dem att enas och föra revolutionen framåt. För den uppgiften krävdes arbetarklassens koncentrerade styrka och organisering.

Detta gav upphov till ett problem för kapitalismen, för när arbetarklassen väl mobiliserats skulle dess egna intressen börja komma i förgrunden. Om, vilket Trotskij hävdade, arbetarklassen kunde fullborda den borgerliga revolutionen skulle revolutionen snabbt övergå till att bli socialistisk. Revolutionen skulle bli ”permanent”.

Den ryska revolutionen i oktober 1917 visade riktigheten av Trotskij's analys. Tragiskt nog skulle händelserna i Kina 1925-27 utgöra en negativ bekräftelse av Trotskij's tes. Komintern och KKP stod för rakt motsatt uppfattning till Trotskij. De ville inte befärja arbetarklassens egna intressen, drev igenom stor återhållsamhet på arbetarnas aktivitet, och förde fram idén om att Guomindang skulle kunna leda en framgångsrik kamp mot imperialismen. Medan Trotskij hävdade att bara ett program för radikal samhällsförändring kunde få massorna med sig och ”skydda revolutionen från militära nederlag utifrån” vilseledde KKP rörelsen och utsatte den för Guomindangs slaktande. 1931 möttes den japanska invasionen av nordöstra Kina av så gott som inget motstånd.

Den långa vägen till 1949

Nederlaget 1927 lämnade ett outplånligt avtryck på revolutionen 1949. Bara Trotskij hade 1926 i den ryska politbyrån röstat mot att Guomindangledaren Jiang Jieshi [Chiang Kai-shek], som sedermera ledde blodbadet i Shanghai, skulle utses till hedersmedlem av Komintern. Nu bröt KKP visserligen med Guomindang, men bara för att skifta lojaliteterna till ”Guomindang-vänstern” i Wuhan ända tills den också, som Trotskij förutsett några dagar tidigare, gick till angrepp på arbetarna i Wuhan i slutet av maj.

Maoismen blev resultatet av nederlaget. Slaktandet i Shanghai och på andra håll hade slagit sönder KKP:s bas inom arbetarklassen. Mao och de andra ledarna var i stånd att samla partiets rester, men i fortsättningen karakteriserades partiet av en bondebas och intellektuellt ledarskap från städerna.

Resterna hade vissa initiala framgångar med att upprätta röda baser på delar av landsbygden, där Guomindangs styrkor var relativt svaga. Men i början av 1930-talet slog Guomindang tillbaka. I slutet av 1934 drog ledningen för KKP slutsatsen att en strategisk och geografisk reträtt var nödvändig om man ville överleva.

Detta blev känt som den Långa marschen och var ett sant hjälteepos. Närmare 100 000 gav sig av i oktober 1934, men bara 8 000 hade ett år senare lyckats ta sig fram till Shaanxiprovinzen i norr, långt från Guomindangs fästen i söder. På vägen hade Mao gett prov på stor taktisk skicklighet i att handskas med jordägare och krigsherrar och förmåga att vinna stöd bland bönderna. Mao hade nu helt tagit över ledningen för KKP och använde Shaanxi som bas för att bygga upp sin militära styrka och stärka banden till bönderna.

Shaanxi blev också bas för KKP:s kamp mot den japanska imperialismen. Detta ökade partiets anseende, men dess perspektiv förblev helt igenom stalinistiska. 1935-36 föreslog Mao att KKP och Guomindang skulle bilda en ”antijapansk enhetsfront” och i detta syfte slopade KKP kravet på en ”arbetarnas och böndernas demokratiska diktatur” och expropriering av jordägarna. Den föreslagna alliansen med klassfienden avspeglade folkfrontspolitiken bland de europeiska kommunisterna.

Medan försöken att bygga upp en folkfront åter stötte på motstånd bland arbetarna bidrog KKP:s kamp mot japanerna till att göra det till en kraft av masskaraktär med nästan en miljon medlemmar 1940. Samtidigt härjades Guomindang av inre motsättningar och visade sig, helt i enlighet med Trotskijs perspektiv, hopplöst oförmöget att besegra imperialismen. Oförmågan att skydda Kinas territoriella integritet undergrävde Guomindangs anspråk på att representera nationens intresse.

I slutet av andra världskriget kontrollerade Röda armén mer än 10 procent av Kina och hade inflytande i stora delar av landet i övrigt. Så fort kriget var över bröt inbördeskriget ut igen, men i motsats till 1927 var läget nu helt annorlunda. KKP var utrustat och även om Guomindang höll 90 procent av territoriet ingav det inte mycket förhoppningar bland befolkningen, eller ens bland dess egna styrkor. I oktober 1949 hade Mao tagit makten och Guomindang flydde till Taiwan.

Den nationella revolutionen

Enligt marxister ledde inte Mao någon socialistisk revolution. Som han själv uttryckte det kort före 1 oktober 1949 var kommunistpartiets mål att reformera kapitalismen, inte att störta den. Och medan Röda armén höll på att befria städerna gav dess toppskikt order om att arbetarna där skulle fortsätta arbeta. Men om Oktober 1949 inte innebar den kinesiska arbetarklassens egen befrielse handlade det förvisso om en revolution.

Störtandet av den gamla av Guomindang dominerade ordningen innebar också slutet på Kinas förödmjukelse i händerna på imperialismen. Det skapade möjligheter att förverkliga drömmen om nationell utveckling, men privatkapitalet i Kina var för svagt för att åstadkomma den nödvändiga kapitalackumuleringen och investeringarna. Precis som i Sovjetunionen mobiliserades staten som ekonomisk kraft och en ny härskande klass uppstod av högre partiledare, företagschefer och militära ledare.

De viktigaste händelserna, och kasten och skiftningarna i statens politik, efter 1949 kan bara förstås om vi inser att ledarna i Kina är medlemmar av en byråkratisk statskapitalistiska härskande klass. Detta medför att arbetarklassen blivit ett objekt för statens politik, en källa till ekonomisk produktion och politiskt stöd, men inte till några självständiga initiativ och politisk makt. Emellanåt har arbetare och bönder mobiliserats av rivaliserande grupper inom den härskande klassen bara för att ställas åt sidan så fort uppgörelsen var klar eller massaktivitet riskerade att hamna i konflikt med de strikta gränser som satts uppifrån. Den s k ”stora proletära kulturrevolutionen” i mitten på 1960-talet är huvudexemplet på detta.

Bara den som inte förmår se bortom namn och begrepp – ”kommunistisk” till exempel – eller förstå den sociala realitet av utsugning som finns bakom formerna av statlig egendom kan tro att Folkrepubliken är något annat än en form av kapitalism. Kina utformades 1949 till en avbild av Stalins Sovjetunionen och förblir i huvudsak statskapitalistiskt än idag.

Där ligger också hoppet för framtiden. För alla former av kapitalism, oavsett om det handlar om Hongkong, Hunan eller Halifax, är beroende av det mervärde som arbetarna skapar. Och arbetarna är inga passiva åskådare till sin egen utsugning, vilket Folkrepublikens 70 år bär vittnesbörd om, eller några som stillatigande uthärdar förtrycket. Från Tienanmentorget 1976 och 1989, via ”demokratimurar” runt om i Kina i slutet av 1970-talet, till vågen av strejker mellan 2007 och 2015 och kampen i Hong Kong idag, har arbetarna i Kina visat att bara de har förmågan att fullborda den kinesiska revolutionen.

Kina, 70 år med stats-och-partivælde

Brice Pedroletti och Frédéric Lemaître

Ur *Le Monde*, 1 oktober 2019

Lika bra att erkänna det: när den kinesiska regeringen i juni bjöd in utländska journalister att under några minuter få närvara vid ett seminarium om ”Xi Jinpings tänkande inom jordbruket” på centrala partiskolan, väntade sig många det allra värsta. En torr predikan med kinesiska skrivtecken. Döm om deras förvåning när de fick lyssna till en ung lärare med hjälp av bilder förklara för ett femtiotal partikadrer – bland dem ett tiotal kvinnor – att det fanns en plats där detta tänkande förverkligats: det djupt konservativa Bayern. Med sina känsligt renoverade gammeldags korsvirkeshus, med ett helt nytt sätt att hushålla med vatten, med sina torrdass, var denna region i södra Tyskland, enligt läraren, ”ett exempel att studera”. Och i Kina hade en del redan förstått detta, fortsatte han, som ägaren till ett sagolikt Airbnb, specialdesignat och ekologiskt genomtänkt med enastående utsikt över de omgivande bergen och som, trots astronomiska priser, noterade fullbokat året om. Sens moral: ansvariga lokalpolitiker måste satsa på samma typ av succé-story.

Besöket över. Budskapet inte att ta miste på: de 10 000 kinesiska kadrer som varje år har förmånen att få till bringa några månader på partiskolans praktfulla campus på drygt 110 hektar väster om Beijing har kommit dit för att förbättra den konkreta tillvaron för sina landsmän genom att hämta inspiration från ”Xi Jinpings tänkande”, sedan mars 2018 inskrivet i landets konstitution, men också från vad som pågår i världen i övrigt. En öppen pragmatism som förmodligen utgör en av nycklarna till det kinesiska kommunistpartiets (KKP) motståndskraft. Det parti som den 1 oktober med pompa och ståt kommer att fira att det gått 70 år sedan man kom till makten och som nu med all sannolikhet är ute efter att överträffa det sovjetiska kommunistpartiets tid vid makten (74 år) och det institutionella revolutionära partiet (PRI) i Mexiko (71 år). Den kinesiske presidenten, tillika KKP:s generalsekreterare, har redan vid 59 tillfällen besökt centrala partiskolan, som har filialer i alla provinser. Det tal han höll vid det senaste besöket, den 3 september, gick inte obemärkt förbi: då uttalade han ordet ”kamp” inte mindre än 53 gånger.

Ett parti under tryck

Den som promenerar över campus får därför inte bli förvånad över att se en svart svan glida omkring på en storslagen sjö. För Xijingping, som i ett tal i januari inte bara varnade för alla oförutsedda negativa händelser (en svart svan) utan också för alla kända hot som man inte varit tillräckligt uppmärksamma på (en grå noshörning), kommer hotet inte bara utifrån. Det finns också mitt i själva partiet.

Xi hade nätt och jämt utsetts till generalsekreterare 2012 när han satte igång att predika för

partikamraterna: ”Varför upplöstes Sovjetunionen? Varför föll det sovjetiska kommunistpartiet samman? Där ligger en djup lärdom för oss [...]. Proportionellt hade det sovjetiska kommunistpartiet fler medlemmar än vi, men ingen hade modet att bete sig som en man, att resa sig och göra motstånd”, sade han. ”Den lärdom som den nuvarande ledningen dragit av Sovjetunionen är att så fort man börjar ifrågasätta grundprinciperna för partiets maktmonopol och gläntar på dörren för tankar på politisk frihet och öppenhet är det färdigt”, säger sinologen och historikern Michel Bonnin. ”Med Xi och hans ständiga maningar till att vara redo för strid återknyter man banden till något som präglade KKP under hela dess historia, att förhindra alla försök att avlägsna det från makten.”

Xi Jinping upphör därför aldrig att sätta partiet under tryck. Det framgår förstas av det obarmhärtiga krig som förs mot korruption och det oräkneliga antal partiföreträdare som hamnat i fängelse av ofta ganska oklara skäl. Men förutom detta är det också uppenbart att partiet har kommandot: de pass som många kadrer i fortsättningen måste lämna ifrån sig till administrationen, de utlandsresor som begränsas till högst fyra dagar, kravet på att regelbundet på sina mobiltelefoner konsultera appen ”Studera Xi, gör landet starkare” ... Det finns inga heliga kor. Till och med centrala partiskolan kommer snart att få besök av de fruktade korruptionsinspektörerna.

Sedan i juni har partiets 90 miljoner medlemmar order om att ta till sig ett nytt mantra: ”Vara trogen mot det ursprungliga löftet. Alltid ha uppdraget i åtanke.” Ännu en neo-maoistisk paroll som får samla damm i skrivbordslådorna? Tvärtom. I september noterade västdiplomater med förvåning att ingen tjänsteman på utrikesministeriet hade fått tillstånd att ta semester denna sommar. Alla hade varit tvungna att reflektera över vad denna paroll kunde betyda för honom eller henne.

Dessutom hade alla ledare för statliga företag fått ägna sig åt självkritik. ”Och de som trodde att det gick att komma undan med några innehållslösa formuleringar fick bakläxa”, uppger en representant i Beijing för ett europeiskt företag. Kravet på kinesiska journalister att klara ett test om Xi Jinpings tänkande för att få behålla presskortet följer samma logik. Enligt Xi Jinping är partiet i fara just på grund av sina framgångar. Det är hotat än av Väst, än av Donald Trump, än av människorättsaktivister eller tidningarna, kristna kyrkor och dessa ungdomar i Hong Kong som inlett en ”färgrevolution” alldeles utanför dörren till Kina. Alla är de ute efter att riva ned den modell som landet valt att följa. Inför dessa hot måste partiet uppträda exemplariskt och sluta leden bakom sin chef.

Förutom denna ständiga kontroll, som torde få många av de 90 miljonerna partimedlemmar att gnissla tänder, tillkommer en direkt vilja att stärka kompetensen på olika nivåer, ännu en nyckel till KKP:s förmåga att hålla sig kvar. ”Partiet medger öppet att man inte längre är något revolutionärt parti utan att det handlar om politisk förvaltning”, säger Alex Fayette, en kanadensisk forskare och grundare av Cerciusgruppen, som specialiserat sig på Kina. ”Partifunktionärerna ska inte bara hålla rätt kurs utan också klara sina examina om de vill göra karriär. Partiet har för övrigt just kommit med nya urvalsmekanismer för kadrer. De som rått hittills härstammar från 2010. Befordringar kommer att föregås av än mer grundliga utredningar än tidigare. Antagligen för att förhindra att det på lokal nivå uppstår klickar av det slag som man velat få bort.”

Smicker och kryperi

Vittnesmålen om den ökade kompetensen är många. ”För fem år sedan hade jag att göra med helt okunniga byråkrater som gav mig grönt ljus. Idag har jag mot mig ungdomar som studerat i USA, som känner till modern musik utan och innan, men som hindrar mig att organisera minsta konsert”, säger en person som ägnat sig åt att anordna stora konserter, men som nu allvarligt funderar på att göra något annat. ”När jag ser vilka CV som folk i ansvarsställning ute i landet har och jämför med hur det ser ut i olika regioner i Europa kan jag bara konstatera

att vi befinner oss i klart underläge”, säger en europeisk diplomat bekymrat. Men resultatet blir inte alltid som planerat. Xi Jinpings ansträngningar för att inympa disciplin hos partimedlemmarna genom ständiga bestraffningar har fått en del perversa följder: det har gynnat smicker och kryperi, förlamar byråkraterna och minskar kritiskt tänkande och förmåga att vara innovativ.

Kriteriet på partiets effektivitet: att kunna svara på befolkningens behov och kontroll av den för att förhindra varje form av konflikt. ”Att partiet kunnat behålla makten så länge har att göra med att dess propagandaapparat har full kunskap om befolkningens förväntningar och att det klarat av att skapa regler och ett system, som gör att man kan svara på de kollektiva behoven och åstadkomma ekonomisk tillväxt. Detta har lett till att stora delar av befolkningen sluter upp bakom projektet partiet-lika-med-staten”, säger Alex Payette. Ett exempel på denna kontakt: sedan 2015 har Xijiping själv tagit över en allt annat än oviktig fråga, moderniseringen av de offentliga toaletterna runt om i landet. Antagligen på grund av att den centrala apparaten där observerat en källa till folkligt missnöje. Oavsett om det handlar om turistmål eller en del bostadsområden, bl a i huvudstaden, där invånarna ännu inte har egen WC och måste begagna sig av offentliga toaletter.

Men spänningarna i samhället har givetvis inte upphört. Även om antalet sedan 2010 inte längre offentliggörs är sk ”massincidenter”, dvs konflikter och protester med ett stort antal medborgare, ibland flera tusen, inblandade, fortfarande vanliga. Enligt sociologer med anseende i Beijing skulle det kunna röra sig om nära 150 000 om året.

Administrationen är kapabel att dämpa chockverkan tack vare den högteknologiskt utrustade polismakten och användningen av artificiell intelligens. Det gör det möjligt för polisstaten att undvika att lokala incidenter urartar till kriser på nationell nivå

säger Willy Lam, expert på kinesisk politik vid Hong Kongs universitet och författare till boken *The Fight for China's Future*.

Men det finns sprickor i rustningen. Även om Xi gjort sig av med hotet från kyrkan torde det inom knappt tio år finnas fler kristna i Kina än antalet medlemmar av kommunistpartiet”, säger Lam vidare. ”Civilsamhället finns kvar, trots en repression utan motstycke. Medlemmarna av det väntar bara på att Xi ska göra ett allvarligt misstag, antingen inrikespolitiskt eller utrikespolitiskt, exempelvis en invasion av Taiwan, som skulle mottas negativt och misslyckas.

Civilsamhället är långt mindre energiskt och välorganiserat än före 2013, massarresteringarna har slagit knockout på det, och förfogar nu bara över några nischer.

Det som försvunnit under Xi är civilsamhällets förmåga att skaffa sig mer utrymme genom att hänvisa till konstitutionen och hävda att rättssamhället står över partiet vars makt måste begränsas. Målet för den rörelse för försvar av rättigheter som bildades 2003 var att demokratisera Kina genom mobilisering på det juridiska området. Men arresteringarna av advokater och aktivister mellan 2003 och 2015 innebar ett brutalt slut på detta

säger Chloé Froissart, som studerat mobiliseringar och politisk aktivitet under en auktoritär regim.

Men olika försök till förhandlingar mellan det auktoritära styret och samhället har inte helt och hållet upphört, trots de totalitära reaktioner som är synliga. När det gäller miljöfrågorna, en av regimens prioriteringar, kan man konstatera att NGO:s [icke regeringsbundna organisationer] fått medverka i utarbetandet av lagen som experter och företrädare för allmänna opinionen,

säger hon vidare. Huvuddelen av de protester som förekommer i Kina syftar inte till att utmana regimen, förklarar Chloé Froissart: de kräver bara att lagen ska tillämpas, kritiserar lokalt missbruk och fyller en roll för regimens sätt att fungera genom att ge den möjlighet att återta kontrollen över lokala ämbetsmän.

Höjning av levnadsstandarden

Om man i väst ofta framhåller bristen på demokratiska rättigheter i Kina har många kineser påverkats betydligt mer av den spektakulära höjningen av levnadsstandarden jämfört med tidigare generationer, men också av andra sorters nya rättigheter. Redan 2010 i sin bestseller *The Party. The Secret World of China's Communist Rulers* noterade *Financial Times* tidigare korrespondent i Kina, Richard McGregor, att

en efter en har de frågor som tidigare krävde partiets godkännande – var man bodde, arbetade, studerade, hur mycket man tjänade, vilken läkare man gick till, vem man gifte sig med, när man bildade familj, var man gick och handlade och vad man köpte, var och när man gjorde en resa och med vem – blivit något som handlar om individuella val för de kineser som bor i städerna. Allt man behöver är pengar att betala med.

Mellan 1949 och 1979 fick bara 200 000 kineser tillstånd att resa utomlands. 1999 var det 9 miljoner, 2010 57 miljoner och i år nära 150 miljoner. När partiet nu firar 70 år vid makten grundar man sin legitimitet på de ekonomiska framgångarna och samhällsförändringarna. ”Om man jämför med Sovjetunionen kan man konstatera att de kinesiska ledarna varit fullständigt rigida vad gäller politiken, men mycket flexibla vad gäller ekonomin. Där har vi nyckeln till att regimen stått pall så länge”, säger Michel Bonnin. Högst sannolikt kommer KKP nästa år – ett år före hundraårsfirandet av grundandet av kommunistpartiet – att tillkännage att man besekrat den stora fattigdomen. I ett land där man länge fick nöja sig med en skål med ris ”har övervikt nu blivit symbolen för rikedom”, hette det nyligen i partiorganet *Folkets Dagblad*.

I den ifjol utkomna *Demain la Chine, démocratie ou dictature?* [Morgondagens Kina, demokrati eller diktatur?], ett verk som mer djuplodande analyserar basen för vad han kallat ”den auktoritära jämvikten hos den kinesiska regimen” manar sinologen Jean-Pierre Cabestan till försiktighet med att tro att ”en recession, en ekonomisk eller social kris skulle kunna skada och utmana regimen trovärdighet”. Stats-och-partiväldet har, skriver han, behov av ”ett minimum av ekonomisk tillväxt, antagligen mer runt 3-5 procent och inte 7 procent för att kunna bidra med det välstånd man utlovat för 2021 och mer prosaiskt än så vara i stånd att kunna fullfölja de olika sociala program man inlett – sjuk- och arbetslöshetsersättning, nya bostäder till rimlig hyra, osv”. Men framför allt kan regimen, vid sidan av förbättringen av kinesernas levnadsstandard, dra fördel av ”två andra saker som är avgörande för dess legitimitet: å ena sidan dess förmåga att upprätthålla stabilitet och trygghet i samhället och å andra sidan att den inkarnerar landets nationella intressen, med andra ord göra anspråk på monopol på kinesisk nationalism”. Den ”dröm om det stora återskapandet” av den kinesiska nationen som Xi Jinping började tala om redan 2013, och som propagandan framställer som en nästan heligt kollektivt projekt, är något som tilltalar många kineser.

Men lägger inte Kina för stor vikt vid detta område? Den diskreta attityd på det internationella planet som Deng Xiaoping omhuldade gäller inte längre efter Xi Jinpings makttillträde. Kina har målet att 2049 vara stormakt nummer ett. En ambition som väcker oro också på ledande håll. ”Jag minns fortfarande hur alla ledande kinesiska politiker och akademiker vid G20-mötet i Hangzhou 2016 sade att Kina hade botemedlet mot alla ekonomiska problem i världen. Jag minns denna känsla av att alla länder var på nedgång och att bara vi gick framåt”, skrev Luo Jianbo, chef för den utrikespolitiska avdelningen vid centrala partiskolan, i september 2017 i en artikel publicerad på sociala medier. Enligt honom gör sig Kina skyldigt till ”samma blinda optimism” som under Stora språnget då Mao siktade på att ”överträffa Storbritannien och USA”, men som ledde till en svältkatastrof utan motstycke.

Kommer det handelskrig Donald Trump inlett att ge honom rätt? 2001 publicerade en amerikansk jurist av kinesiskt ursprung, Gordon Chang, en essä som snabbt skulle bli en bästsäljare: *The Coming Collapse of China*. Inom fem, högst tio, år skulle regimen falla ihop på grund av sina inre motsättningar, förutspådde han. För ”hökarna” i USA, som Peter Navarro –

Donald Trumps rådgivare i handelsfrågor, räddades Kina bara tack vare att man 2001 fick komma med i världshandelsorganisationen WTO, vilket gjorde det möjligt för regimen att behålla protektionismen samtidigt som man fick tillgång till marknaderna i väst.

Syndromet med ”den dålige kejsaren”

Samma personer som förutsåg Kinas fall oroar sig idag för dess allmakt. Donald Trump har betecknat Beijing som ”ett hot mot omvärlden” och en annan av hans rådgivare, Michael Pillsbury, har framför allt gjort sig känd för att 2015 ha gett ut *The Hundred-Year Marathon. China’s Secret Strategy to Replace America as the Global Superpower*.

I Washington tar ingen längre risken av att tro att Kina kommer att gå samma öde till mötes som Sovjetunionen. ”I Kina har genomsnittslivslängden för olika centralmakter historiskt handlat om 171 år”, påpekade Wu Si, en f.d. journalist som lett det oberoende ekonomiska institutet Unirule tills man i somras tvingades upphöra med sin verksamhet.

Enligt Wu Si är orsaken till att kommunistpartiet lyckats hålla sig kvar vid makten under alla år att det förändrats. ”Det är inte längre samma parti. Den första tiden gjorde man sig av med kapitalisterna, men man gick för långt med kulturrevolutionen. Och nu låter man kapitalisterna få plats i samma parti. Vad som inte förändrats är att kommunistpartiet fortsätter att stödja sig på armén. ’Makten finns i en gevärspipa’, sade Mao. Det gäller fortfarande.” Förutom att vara partiets generalsekreterare är Xi Jinping också ordförande för centrala militära kommissionen, det högsta beslutande organet över armén.

Förvisso orsakade det en chock i Kina när Xi Jinping och hans anhängare på nittonde partikongressen lät avskaffa begränsningen till dubbla mandat för partiledaren – och till att återuppväcka misstron mot Kina bland en rad utländska observatörer. Genom att avskaffa maktväxlingen på högsta nivå, vilket gjorde det auktoritära styret mer dynamiskt, befinner sig Kina nu i riskzonen för syndromet med ”den dålige kejsaren”, skrev vid det tillfället historikern Francis Fukuyama i *Washington Post*. Landet skulle bli beroende av en persons makt, som under Mao. Xi Jinping har ännu inte någon efterträdare utsedd och bryter därmed med vad som rådde under Deng Xiaoping.

”Frågan om successionen har blivit ett mysterium”, säger den intellektuelle Wu Si. Men han anser också att alla jämförelser med maoismens epok är felaktiga.

I motsats till Mao vet Xi Jinping att kommunismen inte fungerar, men hans linje är inte helt klar. Han ger garantier åt höger och åt vänster på samma gång, samtidigt som han fördubblar försiktigheten för han vet att man i Väst vill att han ska förändra det centralstyrda ekonomiska systemet som landets framgångar vilar på.

I Beijing ledde förberedelserna av firandet av 1 oktober och militärparaden till drastiska säkerhetsåtgärder, som låg i nivå med det högtidliga i firandet och symboliken i det hela: Kina hyllade sin makt och sin storhet. Och allt måste vara ytterst väl iscensatt eftersom demonstranterna i Hong Kong var ute efter att skapa problem för den kinesiska fanan på samma sätt som skett under drygt tre månader av protester, en knäpp på näsan för Xi.

”Rent allmänt stöder kineserna sin politiska regim och erkänner det legitima i de institutioner den infört: partiet, regeringen, nationella folkkongressen och Folkets befrielsearmé. De hyser förtroende för och identifierar sig med dessa institutioner och det som symboliserar dem, som landets fana”, skriver Jean-Pierre Cabestan i sin bok. Han anser att Kina har alla möjligheter att under de 20-30 närmaste åren bli ”en regim som fortfarande är till stora delar auktoritär, elitistisk, förmyndaraktig och med stormaktsambitioner. KKP kommer att fortsätta att växla perioder med hårdare tag och politiskt töväder men kommer aldrig att gå med på att överge det rådande systemet”.

Revolutionen i Kina 70 år – från stalinism till kapitalism

Vincent Kolo

Ur *Offensiv* 2/10 2019 [översatt från *Socialist Alternative*]

Xi Jinping, som leder det så kallade "Kommunist"-partiet, baserar sitt styre på ett uppblåst autokratiskt styre och repression samt en ekonomisk politik för de rika – antiarbetarklass (Foto: Foreign and Commonwealth Office, Flickr CC).

Xi Jinping, Kinas något tillbucklade "starke man", ledde den grandiosa militära uppvisningen för att markera 70-årsjubileet av den kinesiska revolutionen den 1 oktober 1949. Då drevs kapitalismen och imperialismen ut ur Kina av Mao Zedongs bondearmé, men den politiska makten föll i händerna på hans stalinistiska "kommunist"-parti (KKP).

Idag vilar KKP-diktaturen på helt annorlunda klassgrunder jämfört med den regim och stat som bildades för 70 år sedan: nu är det en imperialistisk makt – världens näst mäktigaste – som anammar en auktoritär och statligt ledd kapitalistisk modell.

När kommentatorer säger att Xi baserar sitt styre på Mao Zedongs regim menar de ett uppblåst autokratiskt styre och repression, snarare än Xis ekonomiska politik som är för de rika och mot arbetarklassen.

Istället för att lovorda 1949 års revolution är Kinas officiella jubileumsfirande starkt färgat av nationalism och teman som Kinas globala roll och militära styrka, det växande hotet från "utländska krafter" (alltså USA) och varför Kina skulle vara hopplöst förlorat utan KKP-diktaturens allomspännande kontroll.

KKP kom inte till makten i spetsen för en arbetarklassrörelse. Med sitt stalinistiska synsätt och metoder stod partiet till en början för en relativt sett begränsad agenda för att etablera en "ny demokrati" samtidigt som den behöll en kapitalistisk ekonomi. Men sig självt till trots kastades KKP framåt av en av de mäktigaste revolutionära vågorna i världshistorien. Det var

denna massrevolutionära iver inom det internationella ramverket, som uppstod efter andra världskriget, som fick Maos regim att införa förändringar som i grunden omvandlade Kina.

Kina var på den tiden fattigt även med asiatiska mått mätt. Med sitt enorma invånarantal (475 miljoner år 1949) hade Kina dittills varit världens största "misslyckade stat" i ett århundrade. Från 1911 till 1949 slets landet mellan rivaliserande krigsherrar, med en korrupt centralregering och mobbande utländska makter.

Att få ett slut på de förödmjukande utländska tullmyndigheterna och utstationerade imperialistiska arméerna på kinesisk mark var bara en av många praktiska landvinningar. Maos regim introducerade också den mest omfattande jordreformen i världshistorien – inte lika djup som Rysslands, men som innefattade en landsbygdsbefolkning fyra gånger så stor. Som historikern Maurice Meisner påpekar förstörde bonderevolten "Kinas aristokratiska godsägare som en social klass, och slutförde därmed elimineringen av den längst levande härskande klassen i världshistorien, som länge hade stått som ett stort hinder för Kinas återupplivande och modernisering".

År 1950 införde Maos regering en äktenskapslag som förbjöd tvångsäktenskap, konkubinat och bigami, och gjorde skilsmässa lättare för båda könen. Detta var en av de mest dramatiska omvälvningarna från en regering gällande äktenskaps- och familjerelationer som någonsin hade försökts.

När KKP tog makten var fyra femtedelar analfabeter. Denna andel hade reducerats till omkring 35 procent år 1976, när Mao dog. Medellivslängden, som bara var 35 år 1949, höjdes till 65 år under samma tidspann. Innovationer i offentlig sjukvård och utbildning, reformen (simplifieringen) av det skrivna alfabetet, och det senare nätverket av "barfotaläkare" som täckte de flesta byar, förändrade situationen för de fattiga på landsbygden.

Dessa landvinningar, i en tid när Kina var mycket fattigare än idag, ska jämföras med den nuvarande dagliga krisen i sjukvården och utbildningen, ett resultat av kommersialisering och privatisering.

Avskaffandet av feodalism och imperialistisk kontroll var en nödvändig förutsättning för att inleda Kinas väg mot en modern industriell utveckling, och industrialiseringen som den uppnådde under sin planerade ekonomifas var absolut häpnadsväckande. Från 1952 till 1978 steg industrins andel av BNP från 10 till 35 procent – en av de snabbast ökade industrialiseringarna någonsin.

De två stora revolutionerna förra århundradet, den ryska (1917) och den kinesiska (1949), har gjort mer för att forma världen vi lever i än någon annan händelse i människans historia. Båda var resultatet av den totala oförmågan hos kapitalismen och imperialismen att lösa mänsklig-hetens fundamentala problem. Båda var också massrörelser i en episk skala, inte militärkupper som flera kapitalistiska politiker och historiker hävdar. Med detta sagt finns det fundamentala och avgörande skillnader mellan de båda revolutionerna.

Den stalinistiska modell som KKP anammade när den tog makten 1949 var långt ifrån genuin socialism.

Det sociala system som Mao etablerade var stalinistiskt snarare än socialistiskt. Den ryska revolutionens isolering ledde efter att flera revolutionära rörelser i Europa och på andra håll hade slagits ner under 1920- och 30-talet till uppkomsten av en konservativ byråkrati under Stalin, vilken lutade sig mot den statsägda ekonomin ur vilken den tog sin makt och sina privilegier från. Alla element av arbetardemokrati – styre och kontroll av valda representanter och privilegiernas avskaffande – krossades.

Men som Leo Trotskij förklarade behöver en planerad ekonomi arbetarnas demokratiska kontroll likt en kropp behöver syre. Utan detta, under en byråkratisk diktatorisk regim, kan

potentialen i en planerad ekonomi gå förlorad och slutligen kan hela konstruktionen hotas av ödeläggelse, vilket bevisades för tre årtionden sedan.

Den stalinistiska modell som KKP anammade när det tog makten 1949 var långt ifrån genuin socialism. Men att det fanns ett alternativt ekonomiskt system till kapitalismen och de synbara landvinningar detta medförde för massorna, hade en starkt radikaliserande effekt på världspolitiken. Den kinesiska revolutionen ökade trycket på de europeiska imperialisterna att lämna sina kolonier på södra halvklotet.

Medan både den ryska och kinesiska revolutionen leddes av kommunistiska masspartier fanns det avgörande skillnader mellan dem vad gäller program, metoder och framför allt klassbasen – skillnaden mellan genuin marxism och dess perverterade stalinistiska karikatyr.

Den ryska revolutionen 1917 var proletär – en avgörande faktor. Detta gav den det politiska oberoendet och den historiska djärvheten att staka ut en aldrig tidigare prövad väg. Ledarna för den revolutionen, framför allt Lenin och Trotskij, var internationalister och såg revolutionen som inledningen till en socialistisk världsrevolution.

I bjärt kontrast till detta var de flesta KKP-ledarna i själva verket vänsternationalister med ett tunt laminat av internationalism runt det. Detta stämde överens med den kinesiska revolutionens bondebaser.

Istället för massarbetarrörelser och valda arbetarråd – motorerna i den ryska revolutionen – och existensen av ett demokratiskt marxistiskt arbetarparti som bolsjevikerna var det i Kina det bondebaserade Folkets befrielsearmé (FBA) som tog makten. Arbetarklassen spelade ingen oberoende roll, och fick till och med order om att inte strejka eller demonstrera utan istället invänta FBA:s ankomst till städerna.

Även om bondeklassen är kapabel till enorma revolutionära hjältedåd, som Röda arméns/FBA:s kamp mot Japan och den diktatoriska Chiang Kai-shek-regimen visade, är den oförmögen till att spela en självständig roll. Politiskt stödjer bondeklassen den ena eller andra urbana klassen – arbetarklassen eller kapitalistklassen.

Istället för att städerna tog sig ut till landsbygden i Kina kom KKP till makten genom att bygga ett massfölje bland bondeklassen för att sedan ockupera de mestadels passiva, krigströtta städerna. Klassbasen i revolutionen innebar att den kunde söka efterlikna en existerande social modell, men inte skapa en ny.

KKP:s bondeklassorientering kom ur det fruktansvärda nederlaget för revolutionen 1925-27, som orsakades av Kominterns stadieteori under Stalins ledning. Eftersom Kina enligt denna teori bara var i skedet av en borgerlig revolution måste kommunisterna vara redo att stödja Chiangs borgerliga nationalistparti (Kuomintang). KKP:s unga och imponerande arbetarklassbas krossades brutalt.

Men medan en betydande trotskistisk minoritet bildades kort efter detta nederlag som drog de korrekta slutsatserna om att det är arbetarklassen och inte kapitalisterna som måste leda den kinesiska revolutionen höll majoriteten av KKP-ledarna på det stalinistiska stadiekonceptet, även om de ironiskt nog bröt med det efter att de tog makten 1949.

I slutet av 1920-talet antog därför den stora gruppen av KKP-kadrer, varav de flesta från intelligentsian, missförstådda pseudomarxistiska idéer om att föra gerillakrig på landsbygden. År 1930 var bara 1,6 procent av KKP-medlemskapet arbetare jämfört med 58 procent år 1927. Denna klasskomposition var nästintill oförändrad fram tills partiet tog makten 1949.

Tillsammans med detta var den ökade byråkratiseringen av partiet, ersättningen av intern-debatt och demokrati med en regim med kommandon och utrensningar samt en personlighetskult kring Mao – allt kopierat från Stalins metoder.

Medan den ryska revolutionen degenererade under ogynnsamma historiska förhållanden var den kinesiska revolutionen byråkratiskt deformerad från första början. Det förklarar maoismens motsägelsefulla natur, med viktiga sociala vinningar jämsides brutal repression och diktatoriskt styre.

Den kinesiska revolutionen 1949 och efterföljande styre var en perverterad stalinistisk karikatyr av genuin marxism (Foto: thaths, Flickr CC).

När det japanska ockupationskriget avslutades 1945 var USA-imperialismen oförmögen att direkt införa sin egen lösning i Kina. Opinionen för att ”ta hem trupperna” var för stark. Därför hade USA inget annat val än att stödja Chiang Kai-sheks korrupta och inkompetenta Kuomintangregim med massivt ekonomiskt och militärt stöd.

För massorna var den regimen en katastrof. De sista åren av Kuomintangstyret kom rapporter från flera städer om hur ”folk svält och låg utan hjälp döende på gatorna”.

Utöver jordreformerna i de befriade områdena var KKP:s största fördel hatet mot Kuomintang. Det ledde också till massdeserteringar av Chiang-trupper till Röda arméns/FBA:s sida. Från hösten 1948 vann Maos trupper jordskredssegrar i flera avgörande strider.

Kuomintangs trupper gav antingen upp, deserterade eller revolterade i stad efter stad för att ansluta sig till FBA. Chiangs regim hade ruttnat inifrån och ut, vilket gav KKP exceptionellt gynnsamma omständigheter.

Med en genuin marxistisk politik skulle Kuomintangs störtande ha skett snabbare och mindre smärtsamt. Från september 1945, efter Japans militära kollaps, till sent år 1946 hade arbetare i alla större städer satt igång en magnifik strejkvåg, med 200 000 ute i strejk i Shanghai. Studenter vällde också ut på gatorna i landsomfattande massrörelser som

återspeglade radikaliseringen av samhällets medelklasskikt.

Studenterna krävde demokrati och var emot Kuomintang's militära mobilisering för inbördeskrig mot KKP. Arbetarna krävde fackliga rättigheter och ett stopp på frysta löner. Istället för att ge en ledning till denna rörelse valde KKP att bromsa den och uppmana massorna att inte bli "för extrema" i sin kamp.

I detta skedde höll Mao ännu fast vid sitt perspektiv av "enad front" med de "nationalistiska" borgarna, som inte borde skrämmas upp av arbetarklassens militans.

För KKP var studenterna blott en förhandlingsbricka för att utöva tryck på Chiang att ingå fredssamtal. KKP gjorde sitt yttersta för att hålla studenternas och arbetarnas kamp separerade. De oundvikliga klasskampslagarna innebar att denna begränsning av rörelsen skapade nederlag och demoralisering. Många student- och arbetaraktivister sveptes bort av en våg av repression från Kuomintang. Vissa avrättades. Ett historiskt tillfälle gick förlorat vilket förlängde Chiangdiktaturens liv och lämnade de urbana massorna till största delen passiva under resten av inbördeskriget.

I linje med den stalinistiska stadieteorin skrev Mao 1940 att: "Den kinesiska revolutionen är i sitt nuvarande skede inte ännu en socialistisk revolution för att störta kapitalismen, utan en borgerlig-demokratisk revolution". För att åstadkomma ett block med "progressiva" eller "patriotiska" kapitalister begränsade Mao jordreformerna (så sent som hösten 1950 hade de ännu bara genomförts i en tredjedel av Kina), medan de "byråkratiska kapitalisternas" affärer – Kuomintangkumpaner och -tjänstemän – förstärktes omedelbart. Privata kapitalister behöll sin kontroll och 1953 stod de för 37 procent av BNP.

Ett avgörande test kom med Koreakriget som bröt ut i juni 1950. Detta förde med sig en massiv ökning av amerikanskt tryck, ekonomiska sanktioner och även hot om kärnvapenattacker mot Kina. Kriget och den skarpt polariserade världssituationen som följde (Kalla kriget mellan Sovjetunionen och USA) innebar att Maos regim, för att behålla makten, inte hade något annat val än att slutföra den sociala omvandlingen, snabba på jordreformerna och utöka sin kontroll över hela ekonomin.

Den kinesiska revolutionen var därför en paradoxal, ofullbordad revolution som förde med sig monumentala sociala framsteg, men som också skapade en monstruös byråkratisk diktatur vars makt och privilegier i allt större utsträckning underminerade potentialen hos den planerade ekonomin.

Vid Maos död var regimen djupt splittrad och i kris, där de fruktade att stora omvälvningar skulle svepa bort dem från makten.

Vissa i dagens Kina har blivit härdade antikommunister som stödjer global kapitalism, då de tror att detta på något sätt skulle vara ett alternativ till den nuvarande regimen. Andra har vänt sig till Maos arv, som de anser helt har förråtts av hans efterträdare.

Inom denna sociala och politiska turbulens kampanjer genuina marxister organiserade inom CWI i Kina, Hongkong och Taiwan via *chinaworker.info* och andra publikationer för att vinna stöd för en global demokratisk socialism som den enda vägen framåt.

Lästips

Den kinesiska revolutionen och maoismen

Harold Isaacs: [Den kinesiska revolutionens tragedi](#) (främst om åren 1926-29)

Isaac Deutscher: [Maoismen – dess ursprung och idé](#) och [Den stora Kulturrevolutionen](#)

Eric Hobsbawm: [Kina under Mao](#)

Maurice Meisner: [Mao Zedong – Ett politiskt och intellektuellt porträtt](#)

Stuart Schram: [Mao Tse-tungs tänkande](#)

Kina efter Mao:

Perry Anderson, [Två revolutioner](#) (2010, jämför ryska och kinesiska revolutionerna)

Maurice Meisner: [Maos Kina och efteråt](#) (om Kina fram till millennieskiftet)

Minqi Li: [Arbetarklassens framväxt och den kinesiska revolutionens framtid](#)

Pierre Rousset: [1900-talets Kina – Kritiskt bokslut över maosismens roll i revolutionen: bidrag och begränsningar](#)

[Perspektiv på Kina](#) (2019, artiklar ur *New Left Review*)